

يك سلسله اسناد تاريخي

يا

علل واقعي جنگ دوم روس ايران

منظور از انتشار اين اسناد و مدارك آشنا ساختن عموم ايرانيان است بعلل واقعي جنگ دوم ايران و روس و بيان يك حقيقت تاريخي كه سياست جنگجوي دولت تزارى روس و پيمان شكني آنرا آشكار مى سازد .

دوره اول جنگ ايران و روس خاتمه يافت و روسيه مقدارى از اراضى قفقاز را كه يكي از ايالات ايران و جزء لايتهجراى تاريخي آن محسوب ميگرديد بموجب عهد نامه گلستان نصاب كرد . ولي اين تصاحب آتش حرص و آرز جهانگيري دولت تزارى روس را خاموش نميکرد ، زيرا دولت مزبور از چنگال ناپلئون خلاصى يافته و وصيت پتر كبير را دوباره بخاطر آورده بود . پتر كبير وصيت کرده بود كه دولت روسيه بايد بدرياي آزاد و هندوستان راه يابد . اينك براي پي بردن باهميت وصيت پتر كبير و اقدامات اولادش نظر بسيار مختصرى بر روسيه آنوقت ميكنيم :

تاقبل از پتر كبير روسيه عبارت بود از مسكو و اطراف آن كه رفته رفته بر توسعه اش افزوده ميگشت . پتر كبير براي دست يافتن بدرياي آزاد و بسط تجارت روسيه يك سلسله جنگ هائي با دولت سوئد و سايرين كرد . در نتيجه اين جنگ ها از يگطرف باوقيانوس منجمد شمال راه يافت و آنرا براي منظور خود كافي ندانست ، چه راه دور و كمى عمران و آبادى ولايات مجاور و مسدود بودن بنادر آن در بيشتر فصول سال مقصود او را بر نمى آورد .

پس از جنگ با سوئد بخلیج فنلاند راه یافت و شهر پتروگراد را بنا ساخت ولی بندر مزبور نیز در زمستان بواسطه یخ مسدود میگردد. روسیه بعد از آن بدریای سیاه و اوقیانوس کبیر راه یافت. اوقیانوس کبیر هم بواسطه یخ زمستان و مسدود شدن بنادرش روزنه امیدی نشان نمیداد. دریای سیاه نیز با دوبرغاز معروف بسفور و داردانل بسته میشد. بنابراین روسیه ناگزیر بود با اوقیانوس هند راه یابد، تنها مملکتی که بر اثر جنگ های داخلی از کاروان تمدن غرب عقب افتاده و ضعیف شده ایران بود، پس روسیه ناچار بود برای نیل بآرزوی خود ایران را از جلو بردارد.

جنگ های اول ایران و روس و معاهده گلستان قسمتی از قفقاز را باختیار روسیه گذاشت و چنانکه پس ازین مشاهده مینمائیم بواسطه دست آویزها و تجاوز بخاک ایران جنگ دومی روس و ایران برپا شد و گرانبها ترین ایالات ایران را تصاحب نمود.

قبل از معاهده گلستان ایرانیان بشرح ذیل هفت جنگ با روسها کرده اند:

- ۱ - در سال ۱۲۱۹ هجری بر سر ایروان - فتح با ایرانیان بود
- ۲ - در سال ۱۲۲۰ هجری در سه فرسنگی قلعه شوشی در منزل عسگران - فتح نصیب ایرانیان گردید.
- ۳ - در سال ۱۲۲۰ هجری پس از کوچانیدن اهالی گنجه بطرف داخل ایران در منزل زکم - فتح نصیب ایرانیان شد.
- ۴ - در سال ۱۲۲۱ هجری در منزل معروف به خانشین. ابراهیم خلیل خان سرکرده قسمتی از قشون ایران درین جنگ کشته شد و روسها شکست خوردند.
- ۵ - در سال ۱۲۲۳ هجری بر سر ایروان و بشکست روسها

منجر گردید

۶ - در سال ۱۲۲۵ هجری - فتح نصیب ایران گردید.

۷ - در سال ۱۲۲۸ هجری فتح نصیب روسیه شد .

پس ازین جنگها معاهده گلستان منعقد گردید . در موقع انعقاد قرارداد مذکور روسیه با فرانسه و عثمانی مشغول نبرد بود و صلاح و پیشرفت کار خود را در صلح با ایران میدید . ولی پس از آنکه ناپلئون اول عقب نشست و روسیه از مبارزه او و عثمانی فراغتی حاصل کرد درصدر تلافی شکست هائی که از ایرانیان خورده بود بر آمد و چنانکه فریلاً می بینیم درصدد فسخ معاهده گلستان و جنگ با ایران و اشغال بقیه قفقاز برآمد و معاهده شوم ترکمان چای نظیر و مقصود روسیه را تأمین کرد.

اینک بانتشار اسناد مزبور که نسخه خطی آن نزد نگارنده

۳۷۷

موجودست مبادرت میورزیم :

در املا و انشای اسناد هیچگونه تغییری داده نشده است .

کاغذیکه از برای وزیر نمسه پرنس مترنیک نوشته است *

ترجمه کاغذ وزیر مذکور این است .

بحکم نواب مستطاب نایب السلطنه العلیه العالیه وارد اسلامبول شدم و از اسلامبول عازم بطر برخ خواهم شد و در آنجا سبب رنجش و نزاع سرحدداران دولت روس و ایران را بامپراطور عرض و حالی خواهم کرد که باعث این نزاع سرحد نشینان دولت روسیه بوده اند که بخلاف شروط عهد نامه کارهای بد و عملهای ناشایسته کرده اند که باعث نقض عهد شده است و هرچه در خصوص تجاوزات سرحدداران بامپراطور عرض خواهم کرد از گزارش نامه که در میان این عریضه گذاشته ام بآنجناب حالی خواهد شد که چند ولایتها از دولت ایران غصب کرده اند و حال نیز غصب میکنند

خلاق رأی امپراطور روسیه. هر چند بدولت ایران نیکی نفس و پاك رائی دولت روسیه معلوم است لیکن در این مابین که مقدمه نزاع اتفاق افتاد ممکن نشد که دولت ایران ایلچی بفرستد تا آنچه که بخلاف شروط عهدنامه از سرحداران دولت روسیه سر زده است بدولت روسیه حالی نماید و سرداران گرجستان ادعا میکردند که ما از جانب امپراطور مازون هستیم که آنچه گفتگو شود با ما باشد باین سبب روز بروز کدورت زیاد شد و میان سرحدنشینان جنگ و نزاع ظاهر گردید که شاید آغاز این جنگ و جدال گوشزد امپراطور گشته تا بحقیقت امر رسیده از تقصیر و تجاوزات سرحداران خود مطلع گردد، بعد از آن دوستی در میان دولتین روشنائی یابد این نوشته را بموجب حکم نواب ولیعهد عباس میرزا بخدمت آن جناب نوشتم، چون در ابتدای امر که دوستی بتوسط کمترین میان دولتین علیتین دولت ایران و نمسه و اشد چنانکه معلوم آن جناب است از جانب امپراطور اعظم سلام دوستی را از برای شهنشاه ایران برده تا ارساله و رساله دوستی دولتین محکم شد همان دوستی میان دولتین ثابت و برقرار می باشد و روز بروز از دیاد خواهد یافت لهذا توقع دولت ایران از دولت نمسه در عالم دوستی آن است که نزاعیکه مابین دولتین ایران و روس اتفاق افتاده است بحقیقت حق برسد که خلاف شروط عهدنامه از کدام طرف است تا آنوقت معلوم بشود که دولت ایران در عهدیکه با امپراطور مرحوم الکسندر با لویچ بسته اند باقی است و هرگز بر همزدگی از خاطر مبارکش خطور نکرده است و مطلب دیگر آنکه چون چنین مستفاد شد که ایلچی دولت نمسه که در اسلامبول می نشیند و کالت دولت روسیه را نیز دارد از آن جهت نواب ولیعهد نامه بخصوصه بایلچی دولت شما نوشتند که وقتیکه کمترین وارد اسلامبول میشود باش بردی به کمترین بدهد تا کمترین از راه لاج عازم بطربرخ باشد و در نامه که نوشته بودند که کیفیت احوال بتفریر کمترین محول بود

که بایلدچی شما نمائیم آنجناب هم کیفیت را بشما حالی کند تا شما هم بایلدچی خودتان که در بطربرخ می نشیند باو بنویسید که تا او در اجرای حق مساعدت دولت ایران بکند حال استدعا از آنجناب آن است که کیفیت را بایلدچی خودتان که در بطربرخ می نشیند بنویسید که بامشارالیه پیش از رسیدن کمترین احتمالات را کما یبغی بامراطور اظهار و آشکار نماید و بعد از رسیدن کمترین بآنجا برای حرمت دولت ایران کمترین را مساعدت نماید تا اجرای حق شود امیدوار هستم که استدعای کمترین را قبول فرمایند تحریرا فی اسلامبول هفتم ماه حو کدمبر سنه هزار و هشتصد و بیست و شش عیسوی

بنده داود ملك شاه نظر

شاپور زاده

۳۷۹

گیاهی که سرفه میکند!

علمای نبات شناسی در پاره نباتات حالات و خواص غریبه کشف نموده اند . بعضی نباتات گوشتخوار یافته اند که از حشرات کوچک حتی از موشها تغذیه میکنند . برخی دیگر دارای برگهای حساسند که باندک چیزی متأثر شده صورت خنده یا گریه نمایانی بخود میگیرند ؛ لکن تاکنون گیاهی ندیده بودند که دچار سرفه شود !

اخیراً در مناطق حاره گیاهی یافته اند که میوه شبیه بیاقلا میدهد و خاصیت غریبی در آن مشاهده کرده اند : این گیاه نفرت و انزجار زیادی از هر نوع گرد و غبار دارد و چون گردی بآن رسد آثار خشم شدید در برگهای آن ظاهر میگردد و وقتی گرد روی برگهای آن بنشیند اعضای تنفس این گیاه که بشکل خانه های کوچک در طرفین برگهای آن قرار دارند از بخار مخصوصی پر شده و این بخار با صدائی شبیه صدای سرفه طفل مبتلا بزکام یا سیاه سرفه برای دور کردن گردها خارج میشود .

زنان آن نواحی این گیاه را اسباب زینت و مایه تفریح خود ساخته و گاه بگه قدری آرد برنج پیرگهای آن میپاشند تا آنرا بسرفه آورده خنده و و تفریح نمایند .

ترجمه س . ع سیار